

HØYESTERETTSADVOKAT
FINN THRANA
MEDLEM AV DEN NORSKE ADVOKATFORENING
TELEFON 41 25 77
PRIVAT 13 11 77

OSLO 1.
STORTINGSGT. 4

I sitt forord til Maria Quislings bok har Øistein Parmann omtalt Vidkun Quislings "to ekteskap" og gjengitt den første frues påstand om at han var gift med begge samtidig, altså var skyldig i bigami. Parmann synes å mene at det var disse forhold som var grunnen til at Maria Quisling ikke maktet å fortelle ham sin egne historie som Parmann ønsket å berette i en bok om henne.

Da disse opplysninger i boken er gjengitt og søkt utdypet i flere avis-anmeldelser av boken, og tydeligvis har vakt interesse, finner jeg det som testamentsfullbyrder riktig å redegjøre for de papirer som er funnet ved gjennomgåelse av Maria Quislings etterlatenskaper, og opplysninger jeg har fått fra annet hold. Avdødes venner som har henvendt seg til meg er tildels meget bestyrtet over det som er opplyst i boken.

Historien om den første fru Quisling, Alexandra Andrevna Voronine ble kjent ved artikkel i ukebladet "Alle Kvinner" i 1975. Artiklene var, etter det som ble opplyst, bygget på intervju med henne. Hennes oppholdssted ble ikke opplyst, bortsett fra at hun levet i USA i sitt tredje ekteskap.

Flere opplysninger hun gir om sitt ekteskap med Vidkun Quisling er kontrollerbare.

Det gjelder opplysningen om at hun få dager etter å ha fylt 17 år, den 20. august 1922, ble gift med Vidkun Quisling i Den Norske legasjon i Moskva. Utenriksdepartementet opplyser at denne norske legasjon i Moskva først ble opprettet i 1924, ca. to år senere. Departementet opplyser forøvrig at det ikke på forhånd var noen annen norsk representasjon i Sovjet som haddé vigselfrett.

Det opplyses i artiklene at fru Quisling nr. 2, Maria, oppsøkte den første, Alexandra i Paris tidlig på året 1924. Det heter seg at de to var venninner fra Russland, og senere at Alexandra hjalp Maria til å få ansettelse på hjelpeorganisasjonens kontor hvor hun var ansatt (Nansenhjelpen).

Mot dette står Maria Quislings skriftlige beretning, som nu er funnet. Det er et notat eller en kladd skrevet med hennes typiske håndskrift. Hun oppholdt seg tydeligvis på Skogli Badesanatorium på Lillehammer på den tiden artiklene ble offentliggjort i "Alle Kvinner". Hun skriver at det gjør henne vondt å høre at de på Skogli tror det er sant hva "den unge pike Alexandra" forteller om sitt proformaekteskap med hennes mann, noe han gjorde for å hjelpe henne ut fra Russland. Hun skriver videre bl.a.: "Hvorfor venter hun med å fortelle i 50 år, hvorfor ikke fortelle før, hvorfor vil hun ikke fortelle sin adresse, men forteller min ustanselig. Min mann behandlet (henne) som datter da han syntes synn på henne." Endelig skriver Maria Quisling at hun ble kjent med henne (Alexandra) i Paris, og motsier derfor påstanden om at de var gamle venninner.

Blañt boets papirer, som om kort tid vil bli tilgjengelige på Universitetsbiblioteket, er funnet en del av interesse i denne forbindelse.

Således studiekort og eksamenskort som viser at Maria Quisling i tiden 1918 til desember 1922 studerte ved Kharkovs Økonomiske Institutt - altså til et tidspunkt etter at Alexandra var gift og var reist til Norge. Forøvrig foreligger en attest om at Maria fra 1922 var ansatt som medarbeiderske hos Ukrainas representant ved alle utenlandske hjelpeorganisasjoner, altså ikke i den organisasjon som kalles Nansenhjelpen og hvor Alexandra arbeidet.

Det er videre funnet et brev skrevet på russisk i Sofia, den 18.11.1923 fra Quisling til hans hustru Maria, hvor han bl.a. opplyser at han har bedt sin bror Jørgen sende henne 1000 kr., hvorav hun skal gi Asija (en dagligform for Alexandra) 500 kr. Teksten er noe uklar, men oversetteren mener at det også var tale om andre penger som skulle overføres til Asijas konto. Jeg nevner at andre brev som er funnet viser at det fra Quislings side ble overført andre midler i årene etterpå til henne.

Det lyder ikke meget sannsynlig at slike overføringer av penger skulle skje gjennom Quislingshustru hvis han levet i bigami.

Det er i Maria Quislings bok gjengitt et fotografi som viser både Maria og Alexandra sammen med Quislings familie og andre slektninger. Mange vil vel finne det lite sannsynlig at hans foreldre, prosten og fru, ja andre slektninger også, ville ta imot og la seg fotografere sammen med en bigamist og hans to koner !

Anmelderen av boken i Aftenposten, dosent dr.philos Sten Sparre Nilsson refererer til en ikke navngitt danske som hadde vært med i hjelpearbeidet i Ukraina, og som uttalte at Quisling var "en kløne med kvinnfolk. Han rotet seg bort i et forferdelig et, men var heldig og kom seg fri fra henne, og så traff han denne Maria, som jo var noe ganske annet." Kanskje dosent Sparre Nilsson kan bringe på det rene hvem hans hjemmelsmann siktet til med "denne første" ?

Jeg skal ikke referere hva slektinger av Quisling og venninner av fru Quisling har opplyst til meg, bare generelt bekrefte at de alle på grunnlag av uttalelser og opplevelser ikke er i tvil om at det påståtte ekteskap med Alexandra var inngått proforma for å gjøre det mulig å redde henne ut fra Sovjet og gi henne en mulighet for et bedre liv i Vesten. Slike arrangementer var vistnok ikke uvanlige. Det bekreftes videre at Quisling og hans familie hjalp Alexandra på alle måter, også økonomisk gjennom flere år, og at dette på ingen måte skjedde bak hans kones rygg, men med hennes vidende og samtykke.

Fru Alexandra har gjennom advokat meldt krav i Maria Quislings dødsbo. Først ble meldt krav på noen gjenstander som ikke lot seg identifisere. Senere har hennes advokat fortalt at hun ville gjøre krav på hele boets formue. Det er, tross anmodning fra min side som testamentsfullbyrder, ikke blitt redegjort for det rettslige grunnlag for kravene. Kravene er ikke blitt fulgt opp og må også av den grunn regnes som bortfalt. Ifølge "Alle Kvinner" fikk Alexandra i bryllupsgave 11 sølv desserkniver, og opplyser at hennes mor ikke hadde noe annet å gi henne da det hun hadde av verdier enten var blitt borte under revolusjonen eller var blitt solgt for å skaffe mat. Det synes lite trolig at hun kan ha tilført Quisling verdier som altså nu skulle finnes i hans enkes bo.

Jeg innledet med at Øistein Parmann synes å mene at det var historien med "de to ekteskap" som lå bak Maria Quislings vegring mot å gi ham opplysninger til en bok om henne. Grunnen til hennes tilbakeholdenhet var nok ganske andre. Først og fremst hennes nærmest paniske redsel for å tre offentlig frem, hennes uvilje i sin alminnelighet mot å uttale seg til fremmede og kanskje aller mest hennes altoverskyggende ønske om å skrive en bok om sin mann. Hun ønsket, det har flere av hennes venninner fortalt meg, selv å være i bakgrunnen og bare være beretteren om og forsvareren for sin ektefelle.

Jeg vil ikke slutte før jeg har gitt uttrykk for honnør til Øistein Parmann for hans arbeide med boken, og for et meget hyggelig samarbeide med å fremskaffe alt stoff av interesse. Hans beskrivelse av fru Quisling er, etter hva de som kjente henne godt sier, meget treffende. Det er bare på det punkt jeg her har behandlet, han etter min og manges mening, har tatt feil, noe som sikkert skyldes at informasjonene først er fremkommet etter at boken var gitt ut.